

R

Tartu Ülikooli Raamatukogu
1802
rara

italica

kalender

2005

Tartu Ülikooli Raamatukogu kalendrisarja neljas, 2005. aasta kalender on pühendatud Itaalia suure kirjaniku ja humanisti Francesco Petrarca (1304-1374) 700. sünniaastapäevale. Seda tähistab ka ulatuslik näitus *Rara italica*, tutvustades raamatukogus säilitatavat itaalia kultuuripärandit - haruldasi käsikirjakoodekseid, varaseid trükiseid, autograafe, gravüüre ja muud väärtuslikku vaimuvara, mis on sündinud Itaalias või seotud selle maa, rahva ja kultuuriga.

Humanismiideed ning neist võrsunud renessans (uuestisünd, ärkamine) said alguse antiikkultuuri läteelt Vahemere kallastel ja levisid mõne sajandi jooksul üle kogu Euroopa, jätmata mõjutamata ka kaugeid põhjamaid. Imetledes minevikku, loodi uusaegse teaduse, kirjanduse ja kunsti kaudu sootuks uus ettekujutus maailmast ning inimestest selles. Isiku ja maailma vahele paigutas renessans rahvuse ja tema keele ning kuigi ladina keel jäi veel kauaks ajaks teaduskeeleks, saavutasid rahvuskeeled vähemalt ilukirjanduses kindla seisundi.

Vilgas vaimu-, kunsti-, majandus- ja poliitiline elu tekitas vajaduse teadmisi kiiremini edastada kui seda oli võimaldanud käsikirjaline raamat ning tingis trükikunsti kiire leviku. 15. sajandi lõpul tõusis trükikunsti alal esikohale Itaalia, eriti Firenze ja Venezia oma trükikodadega, kust levitati sadades eksemplarides antiikkirjandust ja itaalia renessansi väljapaistvate õpetlaste ning kirjanike teoseid. Vanim Itaalias trükitud raamat Tartu Ülikooli Raamatukogus pärineb 1477. aastast.

Arenev graafikakunst jäädvustas valdavalt antiikmälestisi ning renessansi maalikunstnike loomingut, eelistatult Raffaeli teoseid. Raamatukogu graafikakogus on enam kui 800 tõmmist Itaalia varaste, 16.-18. sajandi gravüürimeisterite loomingust.

Teaduse, kirjanduse, arhitektuuri, kujutava kunsti ja muusika kaudu maailmale sõnumit saanud ja saatev Itaalia on loojatele olnud inspiratsiooni allikaks ja igatsetud reisisihiks ning tema mitnepalgelised kultuuritähised ihaldatud kogumisobjektiks. Näiteks on raamatukogu kirjakogudes üle 300 Itaaliast pärit kuulsa teadlase, muusiku, riigitegelase jt silmapaistvate isikute originaalkirja 16.-20. sajandist.

Tartu Ülikooli Raamatukogu esinduslik ja mitmekülgne *italica* kultuurivara koguti eeskätt 19. sajandi esimesel poolel tänu selle esimese direktori professor Karl Morgensterni erialasele huvile ja sügavale respektile itaalia kultuuripärandi vastu.

Hea kalendrikasutaja, soovitame Sul taas jätta aasta möödudes alles kalendri ülaosa, et täiendada sellega oma pildimappi Tartu Ülikooli Raamatukogu varadest.

This calendar for the year 2005, the fourth one in the series of calendars published by Tartu University Library, is devoted to the 700th birthday of the great Italian writer and humanist Petrarch (Francesco Petrarca; 1304-1374). The relevant exhibition *Rara italica* and the related calendar present Italian cultural heritage in Tartu University Library - rare manuscript codices, early printed books, autographs, prints and other valuable materials that have been created in Italy or are connected with that country, its people and culture.

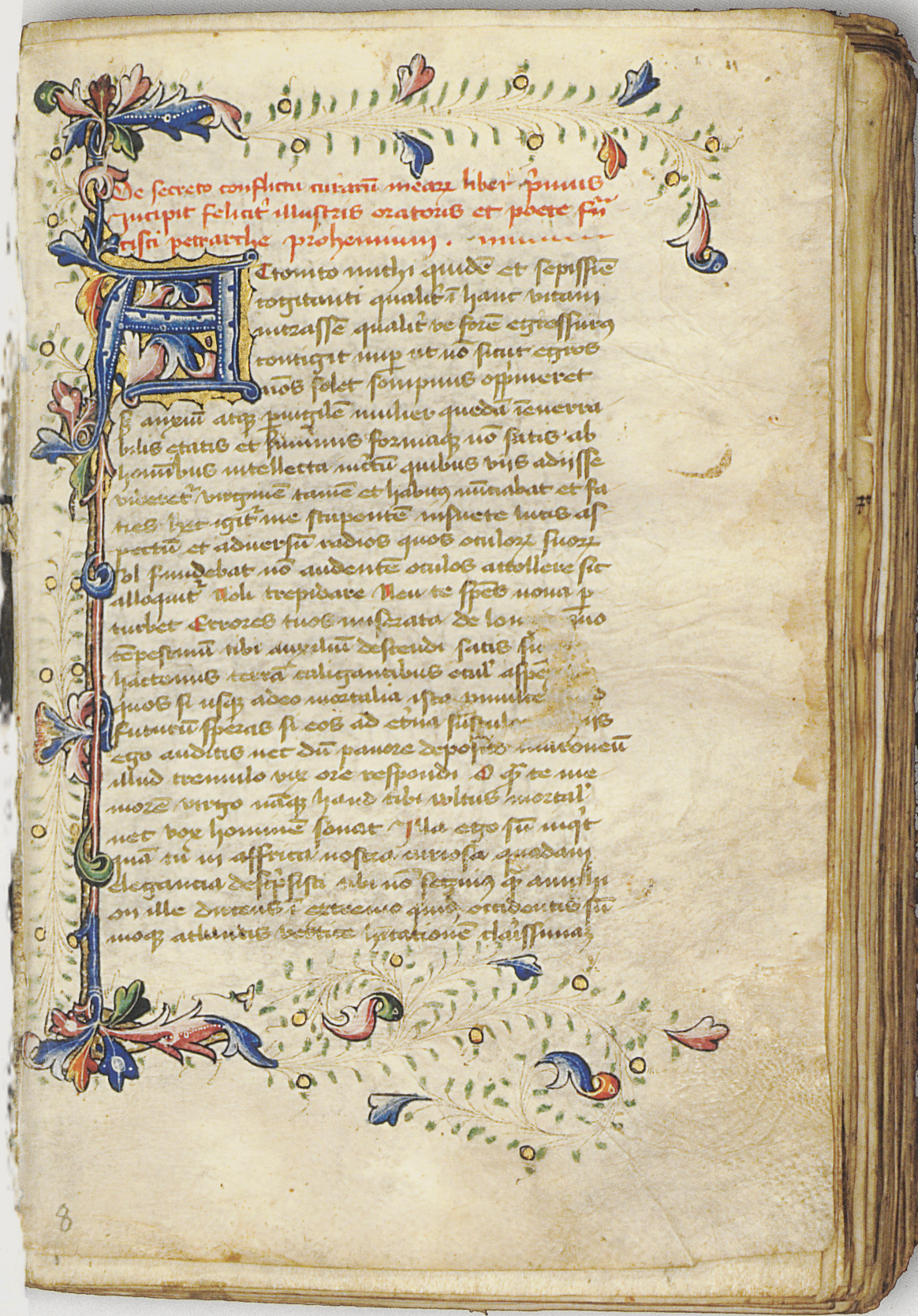
The ideas of humanism, and the Renaissance that stemmed from them were born in the headwaters of ancient culture - on the shores of the Mediterranean. In the course of a few centuries, they spread all over Europe, influencing the far-away countries in Northern Europe as well. By admiring the past, a totally new understanding of the world and man was created through the science, literature and art of modern times. The Renaissance placed the nation and its language between the individual and the world. Although Latin maintained its position as the language of science for a long time, the national languages achieved a firm standing at least in literature.

Lively intellectual, artistic, economic and political activities brought about the need to convey knowledge faster than it was possible by manuscript books and caused a rapid spread of printing. In the late 15th century, Italy emerged as the foremost country of printing. Particularly important were Florence and Venice with their printing shops, which printed hundreds of copies of ancient literature and works by prominent scholars and writers of the Italian Renaissance. The earliest book printed in Italy in the collections of Tartu University Library dates from 1477.

The developing graphic arts mostly depicted works from classical antiquity and those of Renaissance painters; especially popular in this respect were the works of Raphael. The graphic arts collection in Tartu University Library includes more than 800 prints by 16th-18th century Italian master engravers.

Italy, which has spoken and is still speaking to the world through its science, literature, architecture, the figurative arts, and music, has long been a desired destination and a source of inspiration for creators. Its varied cultural achievements have been highly appreciated as objects of collection. For example, the autograph collections in the library include more than 300 original letters of famous Italian scientists, musicians, statesmen and other prominent Italians from the 16th-20th centuries.

Dear user, we again recommend that you keep the pictorial part of the calendar as the year passes, so you can enlarge your collection of pictures of the rarities kept in Tartu University Library.

Francesco Petrarca. De secreto conflictu curarum mearum. 15. saj keskpaik. Inglismaa. Pärgamentkäisikiri.
 Francesco Petrarca. De secreto conflictu curarum mearum. Mid-15th century. England. Parchment manuscript.

2005

Jaanuar / January

NÄDAL <i>Week</i>	ESMASPÄEV <i>Monday</i>	TEISIPÄEV <i>Tuesday</i>	KOLMAPÄEV <i>Wednesday</i>	NELJAPÄEV <i>Thursday</i>	REEDE <i>Friday</i>	LAUPÄEV <i>Saturday</i>	PÜHAPÄEV <i>Sunday</i>
53						1 <i>Uusaasta</i>	2
1	3	4	5	6 <i>Kolmekuningapäev</i>	7 <i>Kanutipäev</i>	8	9
2	10	11	12	13	14 <i>Taliharjapäev</i>	15	16
3	17 <i>Tõnisepäev</i>	18	19	20	21	22	23
4	24	25 <i>Paavlipäev</i>	26	27 <i>Holokausti ohvrite mälestuspäev</i>	28	29	30
5	31						

21. jaanuar - Friedrich Puksoo päev, raamatuloo ja raamatukogunduse erialapäev TÜ Raamatukogu kauaaegse direktori F. Puksoo (1890-1969) sünniaastapäeva tähistamiseks

21 January - Friedrich Puksoo Day, the day of librarianship and book history to commemorate the anniversary of the birth of F. Puksoo (1890-1969), the long-time director of Tartu University Library

Francesco Petrarca. De secreto conflictu curarum mearum. 15. saj keskpaik. Inglismaa. Pärgamentkäsikirja. Mscr. 286

Elrenessansi suure õpetlase ja poeedina oli Francesco Petrarca (1304-1374) imetlevatele kaasaegsetele teadmiste, elutarkuse, luule ja isamaarmastuse võrdkuju. Tema kirjutisi paljundati mitmekordselt ning need levisid Petrarca nime kandes üle Euroopa. Tema pihimusraamatu *De secreto conflictu curarum mearum* (Minu salajastest siseheitlustest; ilmunud eesti k: *Secretum*. Tallinn, 1995) algtekstist on säilinud kuus inglise päritolu käsikirja.

Tartu käsikirjaline pärgamentkoodeks 15. sajandi keskelt on üks nendest. Petrarca tekst on selles täielik, v.a kolm lühikest lakuuni lehtede puudumise tõttu. Teose tiitel on antud inglise kopistidele iseloomulikult, nimetades Petrarcat *illustris orator et poeta*. Kiri on inglise sekretärikiri, samuti on käsikirja dekoor tüüpiliselt inglispärane.

Francesco Petrarca. De secreto conflictu curarum mearum. Mid-15th century. England. Parchment manuscript. Mscr. 286

As a great scholar and poet of the Proto-Renaissance, Petrarch (1304-1374) was a symbol of knowledge, wisdom, poetry and patriotism for his admiring contemporaries. His writings were duplicated in large numbers and they spread his name all over Europe. Of the original text of his book of confessions, *De secreto conflictu curarum mearum* (*On My Secret Inner Struggles*), six manuscripts of English origin have been preserved.

The parchment codex in Tartu is one of them. Petrarch's text is complete, with the exception of three short lacunae because of missing leaves. The title statement is characteristic of English scribes: Petrarch is called *illustris orator et poeta*. The manuscript was written in English secretary script, the decorations are typically English.

Johann Wolfgang von Goethe. Das Römische Carneval. Berlin, 1789.

2005

Veebruar / February

NÄDAL <i>Week</i>	ESMASPÄEV <i>Monday</i>	TEISIPÄEV <i>Tuesday</i>	KOLMAPÄEV <i>Wednesday</i>	NELJAPÄEV <i>Thursday</i>	REEDE <i>Friday</i>	LAUPÄEV <i>Saturday</i>	PÜHAPÄEV <i>Sunday</i>
5		1	2 <i>Tartu rahulepingu aastapäev; küünlapäev</i>	3	4	5	6
6	7	8 <i>Vastlapäev</i>	9 <i>Tuhkapäev; luupalupäev</i>	10	11	12	13
7	14 <i>Valentiniapäev</i>	15	16 <i>Leedu iseseisvuspäev; palvapäev</i>	17	18	19	20
8	21	22 <i>Peetripäev</i>	23	24 <i>Iseseisvuspäev; madisepäev</i>	25	26	27
9	28						

Johann Wolfgang von Goethe. Das Römische Carnival. Berlin, Unger für Ettinger in Weimar u. Gotha, 1789. R XIIIb 20,211

Peatselt pärast esimest Itaalia reisi 1786-87 avaldas J. W. von Goethe (1749-1832) Roomas kaasaetatud karnevali kirjelduse. See oli kaheksa päeva kestev lõbus pidustus, mille Rooma elanikud korraldasid nautimaks oma kostüüme ja maske, tantsu ja janti ning tippsündmusena hobuste võidusõitu.

Väljaande teksti ilmestavad Georg Melchior Krausi (1733-1806) kakskümmend koloreeritud vaselõiketahvli, mis valmisid Roomas Goethe majakaaslaseks olnud Johann Georg Schützi (1755-1813) joonistuste järgi. Esitrükk tiraaziga 250 eksemplari sai harulduseks juba Goethe eluajal. Teada on, et Goethe ise otsis hiljem eksemplari oma raamatukogu tarbeks.

Johann Wolfgang von Goethe. Das Römische Carnival. Berlin, Unger für Ettinger in Weimar u. Gotha, 1789. R XIIIb 20,211

Soon after his first trip to Italy in 1786-87, J. W. von Goethe (1749-1832) published his description of a carnival in Rome that he had attended. It was an eight-day merry festival arranged by the inhabitants of Rome to enjoy their costumes and masks, dance and farce, and a horse race as the top event.

The text is illustrated by 20 coloured engravings by Georg Melchior Kraus (1733-1806), made after drawings by Johann Georg Schütz (1755-1813), who had shared the house with Goethe in Rome. The first edition (250 copies) became a rarity as early as Goethe's lifetime. It is known that later on, Goethe himself looked for a copy to include in his library.

40 INSTRUMENTA OCVLORVM PASSIONIB VS
ACCOMMODATA.

P A V C A R admodum sunt oculorum passiones, quæ ferreis egeant instrumentis, ideò non multa ab antiquis descripta reperitur: veruntamen affectus ille, quem Græci hypochimia, Arabes cataractâ, Latini suffusionem, & Vulgares aquam appellant, cum humor glaciei modo concretus, inter corneam, & cristalloidem circa pupillam, quo visus eatenus saltem impeditur, vt non possit discretas rerum species, & colores apprehendere, non nisi medica manu, & instrumento remouetur, cuius materia aut aurea, aut argentea, aut ænea esse debet: forma verò acuta, more acus, præcipuè in tenui coniunctiua: quare sub duplici forma fabricatur, ac diuersimode vocitatur.

50 ALMAGDA.

Si autem non obedit tibi almagda ad introitum in oculo, propter eius duritiem, nam ex hominibus est, cuius oculus valde durus percipitur: tunc quippe oportet vt vtaris alberid, donec perforetur coniunctiua tantum, & fiat locus ad almagda: est enim acuties alberid triangulata.

ALBERID.

Acus Cel. lib. 7. c. 7. sect. 13.
Acus acuta Gal. de of. m. conu. r. 1.
Stilus punctorius Pau. lib. 6. cap. 21.
Halmedsch Iesu Halli. tract. 2. cap. 68.
Mucadanati. Auic. 3. 3. tract. 4. cap. 20.
Almagda Albu. lib. 2. cap. 21.
Deponens aqua Modernorum.

Johann Andreas á Cruce. Chirurgiae universalis opus absolutum. Venetiis, 1596.

2005

Märts / March

NÄDAL <i>Week</i>	ESMASPÄEV <i>Monday</i>	TEISIPÄEV <i>Tuesday</i>	KOLMAPÄEV <i>Wednesday</i>	NELJAPÄEV <i>Thursday</i>	REEDE <i>Friday</i>	LAUPÄEV <i>Saturday</i>	PÜHAPÄEV <i>Sunday</i>
9		1	2	3	4	5	6
10	7	8 <i>Naistepäev</i>	9	10	11	12 <i>Korjusepäev</i>	13
11	14 <i>Emakeepäev</i>	15	16	17 <i>Käädripäev</i>	18	19	20 <i>Palmipuudepäha; kevade algus kell 14.33</i>
12	21 <i>Pendipäev</i>	22	23	24	25 <i>Suur reede; paastumaarjapäev</i>	26	27 <i>Esimene ülestõusmispäha; üleminek suveajale</i>
13	28 <i>Teine ülestõusmispäha</i>	29	30	31			

25. märts - Skytte päev Tartu Ülikoolis. Liivimaa kindralkuberner Johan Skytte (1577-1645) oli *Academia Dorpatensis* e asutamise algataja ja ülikooli esimene kantsler

25 March - Skytte Day at the University of Tartu. Johan Skytte (1577-1645), the Governor General of Livonia, initiated the foundation of *Academia Dorpatensis* and was its first Chancellor

Johann Andreas á Cruce. *Chirurgiae universalis opus absolutum*. Venetiis: Roberto Meietti, 1596.
RVO13

Johann Andreas á Cruce, Venezia 16. sajandi väljapaistva meediku *Kirurgia täielik esitus*.

Keskaja meedikud toetusid antiikmeditsiini autoriteetidele nagu Galenos, Hippokrates, Serenus. Juba Galenos oli hoolikalt uurinud inimorganismi anatoomiat ja füsioloogiat. Antiikaja arstiteaduse klassikute tööd mõjutasid meditsiini arengut enam kui pooleteise tuhande aasta vältel. Selles, miks rakendusliku meditsiini ala kirurgiat hinnati madalamaks kui arstiteaduslikku raamatutarkust, etendasid tunduvat osa religioossed eelarvamused.

Renessans andis arstidele suurema mõttevabaduse, julguse inimest sügavamalt "prepeareerida" ja eelkäijaid eksperimentide põhjal kritiseerida.

Johann Andreas á Cruce. *Chirurgiae universalis opus absolutum*. Venetiis: Roberto Meietti, 1596.
RVO13

The *Complete Presentation of Surgery* by Johann Andreas á Cruce, a prominent physician in Venice in the 16th century.

Medieval physicians relied upon authorities of ancient medicine such as Galen, Hippocrates and Serenus. Galen had carefully studied human anatomy and physiology. The works by the classics of ancient medicine influenced the development of medicine for more than 1,500 years. A major reason why surgery as a field of applied medicine was less appreciated than medical book knowledge was religious prejudice.

The Renaissance gave physicians greater intellectual freedom, the courage to study the human being more profoundly and to criticize their predecessors on the basis of experiments.

Venezia. Suur kanal (Canale Grande). 1920. a-d. Koloreeritud klaasslaid.
 Venice. Canale Grande. 1920s. Coloured slides.

2005

Aprill / April

NÄDAL <i>Week</i>	ESMASPÄEV <i>Monday</i>	TEISIPÄEV <i>Tuesday</i>	KOLMAPÄEV <i>Wednesday</i>	NELJAPÄEV <i>Thursday</i>	REEDE <i>Friday</i>	LAUPÄEV <i>Saturday</i>	PÜHAPÄEV <i>Sunday</i>
13					1 <i>Karjalaspäev</i>	2	3
14	4	5	6	7	8	9	10
15	11	12	13	14 <i>Künnipäev</i>	15	16	17
16	18	19	20	21	22	23 <i>Rahvusvaheline raamatupäev; jüripäev</i>	24
17	25 <i>Markusepäev</i>	26	27	28	29	30	

Venezia. Suur kanal (Canale Grande). 1920. a-d.
Koloreeritud klaasslaid. F 166, s. 40

1920.-1930. aastate algul loodi Tartu Linna Pedagoogilises Muuseumis temaatilisi slaidikogumeid, mida Tartu koolid said kasutada ainetundide (geograafia, loodusteadused, kirjandus, kunstõpetus jm) illustreerimiseks.

1999. a. kinkis Tartu Linnavalitsuse Haridusosakond umbes kolmandiku osas säilinud kogu (2054 klaasslaidi) TÜ Raamatukogule. Itaalia loodust, arhitektuuri, rahvast ja kultuuri tutvustavad selles 72 slaidi.

Venice. Canale Grande. 1920s. Coloured slide.
F 166, s. 40

In the 1920s and early 1930s, sets of slides on various subjects were created in Tartu Pedagogical Museum. Schools in Tartu could use them to illustrate lessons (geography, natural sciences, literature, etc.).

In 1999, the Department of Education of Tartu Municipal Government donated the preserved part of the collection (2054 glass slides, that is, about a third of the total collection) to Tartu University Library. Wonderful Italian nature, architecture, people and culture are depicted on 72 slides.

Paolo Fianza. Laura. Raffaeli maali *Parnass järgi*. 1757. Ofort.
Paolo Fianza. Laura. After Raphael's painting *Parnassus*. 1757. Etching.

2005

Mai / May

NÄDAL Week	ESMASPÄEV Monday	TEISIPÄEV Tuesday	KOLMAPÄEV Wednesday	NELJAPÄEV Thursday	REEDE Friday	LAUPÄEV Saturday	PÜHAPÄEV Sunday
17							1 Kevadpüha
18	2	3	4	5 Taevaminemispüha	6	7	8 Emadepäev
19	9 Euroopa päev; nigulapäev	10	11	12	13	14	15 Esimene nelipüha
20	16 Teine nelipüha	17	18	19	20	21	22
21	23	24	25 Urbanipäev	26	27	28	29
22	30	31					

3. mai - Tartu Ülikooli taasavamise 203. aastapäev
5.-6. mai - Tartu kirjandusfestival *Prima vista* (TÜ Raamatukogu, Eesti Kirjanduse Selts)

3 May - 203rd anniversary of the reopening of the University of Tartu
5-6 May - Tartu literary festival *Prima vista* (Tartu University Library, Estonian Literary Society)

Paolo Fianza. Laura. Raffaeli maali *Parnass* järgi. 1757. Ofort. 37,5 x 26,4 cm. ÜR 5561

1757. aastal ilmus Paolo Fianza (u 1731-1780. a-d) ofordialbum kuulsate vanaaja literaatide ning väejuhtide portreedega, mille eeskujuks olid Raffaeli (1483-1520) maalitud freskod *Stanza della Segnatura*'s paavsti palees Vatikanis. Francesco Petrarca armastatu Laura portree, kellele poeet pühendas sadu sonette ja luuletusi, kujutab detaili maalilt *Parnass*, kus Parnassose mäele on Apolloni ja muusade ümber kogunenud vana ja uuema aja kuulsad poeedid alates Homerosest ning lõpetades Boccaccioga.

Paolo Fianza. Laura. After Raphael's painting *Parnassus*. 1757. Etching. 37,5 x 26,4 cm. ÜR 5561

In 1757, Paolo Fianza (c. 1731-1780s) published his album of etchings with portraits of famous ancient literati and army commanders. He used Raphael's (1483-1520) frescos in *Stanza della Segnatura* in the Pope's palace in Vatican as examples. The portrait of Petrarch's beloved, Laura, to whom the poet dedicated hundreds of sonnets and poems, was created as an enlarged detail of the painting that depicts famous poets from Homer to Boccaccio gathered around Apollo and the Muses on Mount Parnassus.

Virgilius Grab ohnweit Neapel.

Johann Wilhelm Krause. Vergiliuse haud. M. V. Brandoini järgi. Detail. 1793. Tušš, akvarell.
 Johann Wilhelm Krause. The Tomb of Virgil. After M. V. Brandoin. Detail. 1793. Indian ink, water colour.

2005

Juuni / June

NÄDAL Week	ESMASPÄEV Monday	TEISIPÄEV Tuesday	KOLMAPÄEV Wednesday	NELJAPÄEV Thursday	REEDE Friday	LAUPÄEV Saturday	PÜHAPÄEV Sunday
22			1 <i>Lastekaitsepäev</i>	2	3	4 <i>Eesti lipu päev</i>	5
23	6	7	8	9	10	11	12
24	13	14 <i>Leinapäev</i>	15	16	17	18	19
25	20	21 <i>Suve algus kell 9.46</i>	22	23 <i>Võidupüha</i>	24 <i>Jaanipäev</i>	25	26
26	27 <i>Seitsmemagajapäev</i>	28	29 <i>Peetripäev</i>	30			

Johann Wilhelm Krause. Vergiliuse haud. M. V. Brandoini järgi. 1793. Tušš, akvarell. 26,3 x 40,6 cm. ÜR 3848

Tartu ülikooli arhitekt professor Johann Wilhelm Krause (1757-1828) ei jõudnud oma elu jooksul kunagi Itaaliasse, küll aga tegi ta maalilisi rännakuid sealsetes paikades gravüüride ja raamatuillustratsioonide vahendusel, mille järgi valmis tema käe all ka hulgaliselt joonistusi. Täna asub suurem osa Krause joonistustest TÜ Raamatukogus (ligi 700 lehte).

Rooma luuletaja Vergilius (79-19 eKr) suri tagasiteel reisilt Kreekasse. Poeedi soovi järgides maeti tema põrm Napoli lähedale Posillipo groti juurde. Vergiliuse haud kujunes peatselt palverännakute sihtkohaks. Seal kasvanud loorberipuu olevat kuivanud siis, kui suri Dante Alighieri. Francesco Petrarca istutatud uus puu suri lõpuks välja reliikviakogujate noa läbi.

Johann Wilhelm Krause. The Tomb of Virgil. After M. V. Brandoin. 1793. Indian ink, water colour. 26,3 x 40,6 cm. ÜR 3848

Tartu University professor and architect Johann Wilhelm Krause (1757-1828) never visited Italy during his life. He made imaginary travels there through prints and book illustrations, however, and after them he also completed many drawings. Today, most of Krause's drawing collection is in Tartu University Library (about 700 sheets).

The Roman poet Virgil (79-19 B.C.) died on his way back from Greece. According to his wish, his remains were buried by the Grotto of Posillipo near Naples. The Tomb of Virgil soon became a destination of pilgrimages. The laurel tree that grew there is believed to have dried when Dante Alighieri died. The new tree that was planted by Petrarch eventually died under the knife of relic collectors.

Agostino dei Musi. Ronijad (Cascina lahing). Michelangelo järgi. Detail. 1523. Vaselõige.
 Agostino dei Musi. Climbers (The Battle of Cascina). After Michelangelo. Detail. 1523. Engraving.

2005

Juuli / July

NÄDAL <i>Week</i>	ESMASPÄEV <i>Monday</i>	TEISIPÄEV <i>Tuesday</i>	KOLMAPÄEV <i>Wednesday</i>	NELJAPÄEV <i>Thursday</i>	REEDE <i>Friday</i>	LAUPÄEV <i>Saturday</i>	PÜHAPÄEV <i>Sunday</i>
26					1	2 <i>Heinamaarjapäev</i>	3
27	4	5	6	7	8	9	10 <i>Seitsmevennapäev</i>
28	11	12	13 <i>Mareta- ehk karusepäev</i>	14	15	16	17
29	18	19	20	21	22 <i>Madlipäev</i>	23	24
30	25 <i>Jaagupipäev</i>	26 <i>Annepäev</i>	27	28	29 <i>Olevipäev</i>	30	31

Agostino dei Musi. Ronijad (Cascina lahing).
Michelangelo järgi. 1523. Vaselõige.
Leht 33,5 x 45 cm. ÜR 229

Venezias tegutsenud võimeka vaselõikaja Agostino dei Musi (u 1490-p 1536) gravüüril võib näha detaili Michelangelo (1475-1564) kartoone, mis valmis kavandina Firenze raekotta tellitud freskole. See kujutab stseeni firenzlaste võiduga lõppenud Cascina lahingust aastal 1364 - suplevad sõdurid, kuulnud vaenlase lähenemist märkivat signaali, ronivad kiirustades välja Arnojõest.

Agostino dei Musi. Climbers (The Battle of Cascina).
After Michelangelo. 1523. Engraving. Sheet 33,5 x 45
cm. ÜR 229

The engraving by the skilful Venetian engraver Agostino dei Musi (c. 1490-after 1536) presents a detail of the cartoon by Michelangelo (1475-1564), which was completed as a preparatory drawing for a fresco for Florence Town Hall. It depicts a scene of the Battle of Cascina in 1364, won by the Florentines: the bathing soldiers have heard the signal warning that the enemy is approaching and are quickly climbing out of the River Arno.

Raphael. Sanctus pater
 ET TRANSFIGURATUS EST ANTE EOS ET RESPLENDUIT FACIES EIUS Sicut sol. VESTIMENTA AUTEM EIUS FACTA SUNT ALBA Sicut nix.
 Raffaello Morghen sculpsit. Dominicus Costantini fecit.
 Morghen sculpsit. Costantini fecit.

Rafaello Morghen. Kristuse muutumine. Raffaeli järgi. Alustatud 1795. Vaselöige, ofort.
 Raffaello Morghen. The Transfiguration. After Raphael. Begun in 1795. Engraving, etching.

2005

August / August

NÄDAL Week	ESMASPÄEV Monday	TEISIPÄEV Tuesday	KOLMAPÄEV Wednesday	NELJAPÄEV Thursday	REEDE Friday	LAUPÄEV Saturday	PÜHAPÄEV Sunday
31	1	2	3	4	5	6	7
32	8	9	10 <i>Lauritsapäev</i>	11	12	13	14
33	15 <i>Rukkimaarjapäev</i>	16	17	18	19	20 <i>Taasiseseisvumispäev</i>	21
34	22	23	24 <i>Pärtlipäev</i>	25	26	27	28
35	29	30	31				

Rafaello Morghen. Kristuse muutumine. Raffaeli järgi. Alustatud 1795. Vaselõige, ofort. 81 x 55 cm. ÜR 1639

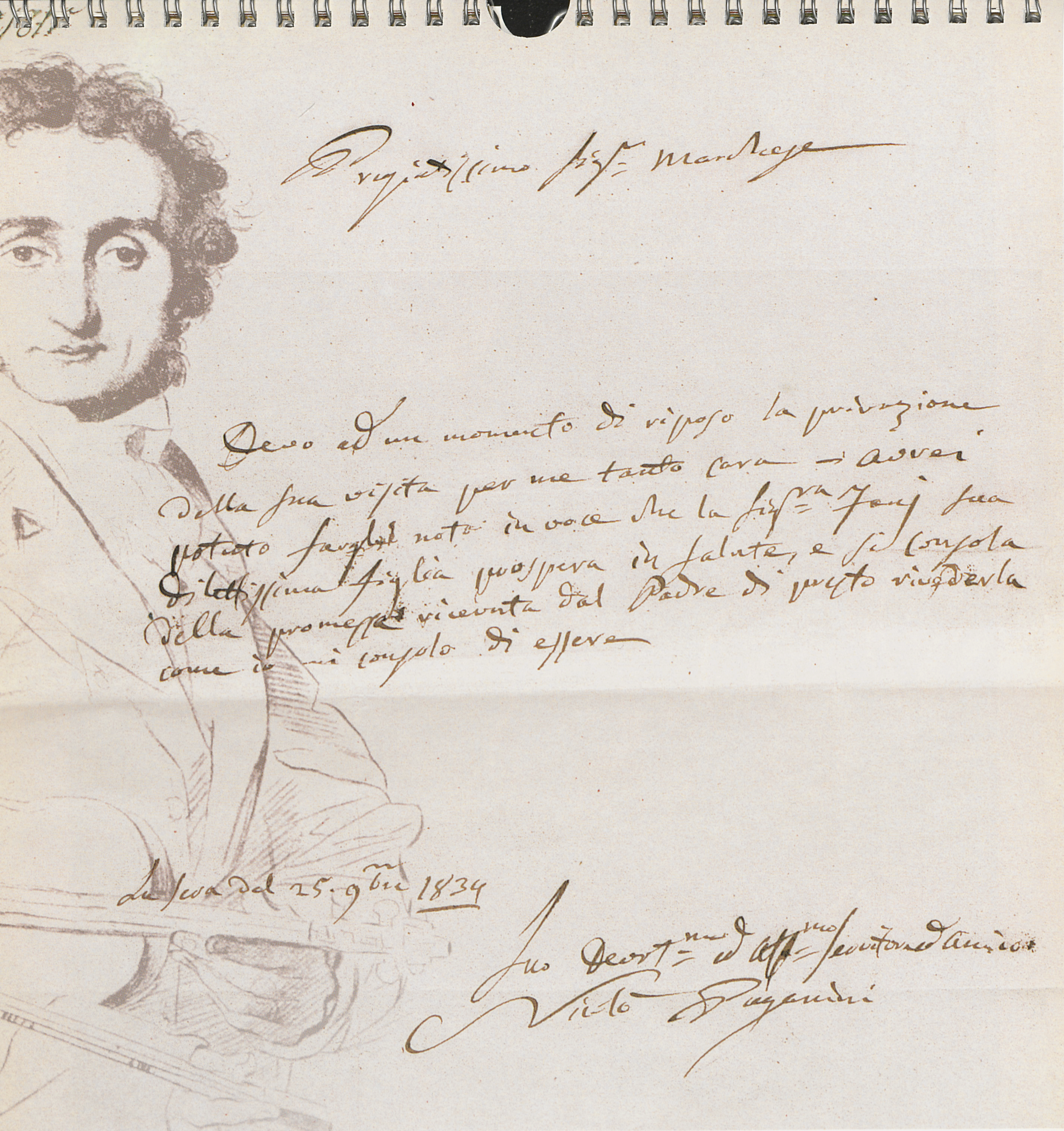
Rafaello Morgheni (1758-1833) 1795. aastal alustatud vaselõige *Kristuse muutumine* on tema hinnalisemaid gravüüre - esimeselt plaadilt valmis vaid 200 tõmmist.

Raffaeli (1483-1520) üks hiilgavamaid maale, mis jäi tema elu viimaseks, illustreerib kahte episoodi evangeeliumist: pildi ülemine osa kujutab Kristuse kirgastumist Taabori mäel, esiplaanil on stseen jüngerite ning langetõbise poisiga, kelle Kristus ravis terveks pärast Taabori mäelt saabumist.

Rafaello Morghen. The Transfiguration. After Raphael. Begun in 1795. Engraving, etching. 81 x 55 cm. ÜR 1639

Rafaello Morghen's (1758-1833) engraving *The Transfiguration, begun in 1795*, is one of his most valuable prints - only 200 impressions were made from the first plate.

One of Raphael's (1483-1520) most splendid paintings, which remained his last work, illustrates two events from the Gospels. The upper part depicts the Transfiguration of Christ on Mount Tabor, in the foreground is the scene with the disciples and the epileptic boy whom Christ healed after descending from Mount Tabor.

Niccolò Paganini kiri markii Giovanni Carlo di Negro'le. 25. november 1834.
 Letter of Niccolò Paganini to Marquis Giovanni Carlo di Negro. 25 November 1834.

2005 September / September

NÄDAL Week	ESMASPÄEV Monday	TEISIPÄEV Tuesday	KOLMAPÄEV Wednesday	NELJAPÄEV Thursday	REEDE Friday	LAUPÄEV Saturday	PÜHAPÄEV Sunday
35				1 <small>Teadmiste päev</small>	2	3	4
36	5	6	7	8 <small>Ussimaarjapäev</small>	9	10	11
37	12	13	14	15	16	17	18
38	19	20	21 <small>Madisepäev</small>	22	23 <small>Sügise algus 1.23</small>	24	25
39	26	27	28	29 <small>Mihklipäev</small>	30		

27. september - ettekandepäev *Ammendamatu Morgenstern II* TÜ Raamatukogu esimese direktori Johann Karl Simon Morgensterni (1770-1852) sünniaastapäeva tähistamiseks

27 September - mini-conference *Inexhaustible Morgenstern II* to commemorate the anniversary of the birth of Johann Karl Simon Morgenstern (1770-1852), the first director of Tartu University Library

Niccolo Paganini kiri markii Giovanni Carlo di Negro'le. 25. november 1834. Sch 2181a

Itaalia viiulivirtuoos ja helilooja Niccolo Paganini (1782-1840) tervitas kirjaga silmapaistvat Genua aristokraati Giovanni Carlo di Negrot (1772-1857), oma patrooni 1796. aastast, kahetses, et ei saanud lühiajalise Genuas viibimise ajal markiid külastada ning teda tema võluva tütre sinjoriina Fani käekäigust suusõnaliselt teavitada.

1834. aasta oli Paganini elus tähenduslik - kontsertturneed Belgias ja Inglismaal, naasmine üle paljude aastate Itaaliasse, autasustamine sünnilinna Genua linnavalitsuse poolt spetsiaalselt temale vermitud kuldmedaliga, aga ka läbikukkumine Pariisis ja ajakirjandusse jõudnud skandaalid.

Kiri pärineb Fr. L. Schardiuse autograafikollektsioonist Peterburist.

Letter of Niccolo Paganini to Marquis Giovanni Carlo di Negro. 25 November 1834. Sch 2181a

The Italian violin virtuoso and composer Niccolo Paganini (1782-1840) greets the prominent Genoese aristocrat Giovanni Carlo di Negro (1772-1857), his patron since 1796. He regrets that during his short stay in Genua, he was not able to visit the marquis and inform him about the situation of his charming daughter, Signorina Fan, by word of mouth.

The year 1834 was significant in Paganini's life. He made concert tours in Belgium and England, returned to Italy after many years, and was awarded a gold medal specially made for him by the municipal government of his native town, Genua. But that year also saw his failure in Paris and scandals that reached the newspapers.

The letter belongs to the Friedrich Ludwig Schardius autograph collection, which was gathered in St. Petersburg.

Gemmid Rooma monumentidest. 19. saj algus. Kipsvalandid.
Gems depicting Roman monuments. Early 19th century. Plaster casts.

2005

Oktoober / October

NÄDAL <i>Week</i>	ESMASPÄEV <i>Monday</i>	TEISIPÄEV <i>Tuesday</i>	KOLMAPÄEV <i>Wednesday</i>	NELJAPÄEV <i>Thursday</i>	REEDE <i>Friday</i>	LAUPÄEV <i>Saturday</i>	PÜHAPÄEV <i>Sunday</i>
39						1	2
40	3	4	5	6	7	8	9
41	10	11	12	13	14 <i>Kolletamispäev</i>	15	16
42	17	18 <i>Luukapäev</i>	19	20	21	22	23
43	24	25	26	27	28 <i>Simunapäev</i>	29	30 <i>Üleminek talveajale</i>
44	31 <i>Usupuhastuspäeva</i>						

20. oktoober - konverents *Digitaalraamatukogu ja selle kasutaja III*
25. oktoober - Tartu Ülikooli 373. aastapäev

20 October - conference *Digital Library and Its User III*
25 October - 373rd anniversary of Tartu University

Gemmid Rooma monumentidest. 19. saj algus.
Kipsvalandid. Ki 76

Lõigatud piltkujutisega vääris- või poolvääriskive -
gemme - kasutati pitsatite (intaljo negatiivpilt) ja ehetena
(pinnast eenduva reljeefiga kameed). Renessansiajastul
elavnes huvi unustatud antiikkunsti ala vastu, 18.-19.
sajandil levisid gemmid laialdaselt väävel- ja kips-
valanditena ning olid sellistena kogumisobjektiks.

TÜ Raamatukogu gemmikogu pärineb ülikooli
joonistuskooli varadest, kes ostis need 1823. a.

Gems depicting Roman monuments. Early 19th
century. Plaster casts. Ki 76

Gems - precious or semiprecious stones with cut pictorial
image - were used as stamps (intaglio negative image) and
adornments (cameos with projecting relief). In the
Renaissance, there was a rise in interest towards this
forgotten field of ancient art; in the 18th and 19th centuries,
gems spread widely in the form of sulphur and plaster casts
and as such were objects of collection.

The gem collection of Tartu University Library originates
from the University Drawing School, which bought it in
1823.

Francescus Petrarcha. Von der
 Artzney bayder Glück / des guten vnd
 widerwertigen. Dvnd wess sich ain yeder inn Se-
 lück vnd vnglück halten sol. Auf dem Lateinischen in das
 Teütsch gezogen. Mit künstlichen syguren durch
 auf / ganz lustig vnd schön gezyeret.

Mit Königlichem May. Gnad vnd privilegio. Gedruckt zu Augspurg durch Heynrich Steyner.

M. D. XXXII.

BIBLIOTHECA
 ACADEMICA
 DORPATENSIS

Francesco Petrarca. Von der Artzney bayder Glück des guten und widerwertigen. Augsburg, 1532.

2005 November / November

NÄDAL Week	ESMASPÄEV Monday	TEISIPÄEV Tuesday	KOLMAPÄEV Wednesday	NELJAPÄEV Thursday	REEDE Friday	LAUPÄEV Saturday	PÜHAPÄEV Sunday
44		1 <i>Pühakutepäev</i>	2 <i>Hingedepäev</i>	3	4	5	6
45	7	8	9	10 <i>Mardipäev</i>	11	12	13 <i>Isadepäev</i>
46	14	15	16 <i>Taassümpäev</i>	17	18 <i>Läti Vabariigi väljakuulutamise päev</i>	19	20
47	21	22	23	24	25 <i>Kadripäev</i>	26	27 <i>Esimene advent</i>
48	28	29	30 <i>Andresepäev</i>				

Francesco Petrarca. Von der Artzney bayder Glück des guten und widerwertigen. Augsburg: Heinrich Steiner, 1532. R VI 1206

Francesco Petrarca (1304-1374) filosoofilis-moraliseeriv teos *De remediis utriusque fortunae* (*Ravivahendid hea ja halva saatuse vastu*) valmis algkuul 1360. aastal. Teose esimene osa käsitleb head, teine halba saatust, koosnedes dialoogidest, milles osalevad Rõõm, Lootus, Mõistus, Valu ja Hirm. Autorit kehistav valgustatud loomulik Mõistus annab nõu, kuidas ületada ebausku ning saada täiuslikuks kõikvõimalikke teadmisi omandades. Petrarca teoste varaseimad trükiväljaanded nii ladina kui ka rahvuskeeltes pärinevad inkunaabli ja postinkunaabli ajastust, s.o 15. sajandi teisest ja 16. sajandi esimesest poolest. Saksakeelsele väljaandele lisasid kuulsust Hans Weiditzi peensusteni väljatöötatud illustratsioonid, mis peegeldavad inimese elu sünnist surmani.

Francesco Petrarca. Von der Artzney bayder Glück des guten und widerwertigen. Augsburg: Heinrich Steiner, 1532. R VI 1206

Petrarch (1304-1374) completed the original version of his philosophical and moralizing work *De remediis utriusque fortunae* (*Remedies Against Luck and Bad Luck*) in 1360. The first part of the book deals with good luck, the second, with bad luck. The book consists of dialogues, the speakers are Joy, Hope, Reason, Pain and Fear. The enlightened natural Reason, who represents the author, advises how to overcome superstition and become perfect by acquiring all kinds of knowledge. The earliest printed editions of Petrarch's works both in Latin and in national languages date from the era of incunabula and post-incunabula, that is, the second half of the 15th and the first half of the 16th centuries. The fame of this German edition was increased by Hans Weiditz's illustrations. The minutely elaborated pictures depict human life from birth to death.

Psyche. Koopia Antonio Canova järgi. 19. saj algus. Kips.
Psyche. A copy after Antonio Canova. Early 19th century. Plaster.

2005 Detsember / December

NÄDAL <i>Week</i>	ESMASPÄEV <i>Monday</i>	TEISIPÄEV <i>Tuesday</i>	KOLMAPÄEV <i>Wednesday</i>	NELJAPÄEV <i>Thursday</i>	REEDE <i>Friday</i>	LAUPÄEV <i>Saturday</i>	PÜHAPÄEV <i>Sunday</i>
48				1	2	3	4 <i>Teine advent</i>
49	5	6 <i>Nigulapäev</i>	7	8	9	10	11 <i>Kolmas advent</i>
50	12	13 <i>Luutsinapäev</i>	14	15	16	17	18 <i>Neljas advent</i>
51	19	20	21 <i>Toomapäev; talve algus kell 20.35</i>	22	23	24 <i>Jõululaupäev</i>	25 <i>Esimene jõulupüha</i>
52	26 <i>Teine jõulupüha</i>	27	28 <i>Süütalastepäev</i>	29	30	31 <i>Vana-aasta õhtu</i>	

1. detsember - rahvusülikooli 86. aastapäev, audoktorite promoveerimine

1 December - 86th anniversary of Estonian national university, promotion of Honorary Doctors

Psyche. Koopia Antonio Canova järgi. 19. saj algus.
Kips. Kõrgus 115 cm. Ki 62

Itaalia tuntuima klassitsistliku skulptori Antonio Canova (1757-1822) marmorkuju noorest Psychest valmis aastatel 1793-94 Roomas Veneetsia saadiku Girolamo Zuliani tellimusel. Originaalkuju asub Bremeni *Kunsthalle's*, TÜ Raamatukogule kuuluv koopia pärineb arvatavalt professor Karl Morgensterni kunstikogust.

Psyche (kr k hing) oli antiikmütoloogiast ainek saanud Apuleiuse (2. saj) muinasloo järgi imekaunis kuningatütar, kelle osaks said nii Venuse kadedus kui ka Amori armastus. Kunstis saadab Psychet sageli hinge sümboliseeriv liblikas.

Psyche. A copy after Antonio Canova. Early 19th century. Plaster. Height 115 cm. Ki 62

The marble sculpture of the young Psyche by the best-known Italian Neoclassical sculptor Antonio Canova (1757-1822) was completed in Rome in 1793-94, ordered by the Venetian envoy Girolamo Zuliani. The original is in *Kunsthalle* in Bremen, the copy in Tartu University Library probably originates from Professor Karl Morgenstern's art collection.

Psyche (in Greek, soul) was according to Apuleius' (2nd century) fairy tale based on ancient mythology, an incredibly beautiful daughter of a king, who was envied by Venus and loved by Amor. In art, Psyche is often depicted with a butterfly, which symbolizes the soul.

Francesco Berlinghieri. Geographia. [Italice]. Cum additione Marsilii Ficini. [Firenze, ca 1480].

2006

Jaanuuar / January

NDL	E	T	K	N	R	L	P
#	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat	Sun
32							1
1	2	3	4	5	6	7	8
2	9	10	11	12	13	14	15
3	16	17	18	19	20	21	22
4	23	24	25	26	27	28	29
5	30	31					

Veebruar / February

NDL	E	T	K	N	R	L	P
#	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat	Sun
5			1	2	3	4	5
6	6	7	8	9	10	11	12
7	13	14	15	16	17	18	19
8	20	21	22	23	24	25	26
9	27	28					

Märts / March

NDL	E	T	K	N	R	L	P
#	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat	Sun
9			1	2	3	4	5
10	6	7	8	9	10	11	12
11	13	14	15	16	17	18	19
12	20	21	22	23	24	25	26
13	27	28	29	30	31		

Aprill / April

NDL	E	T	K	N	R	L	P
#	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat	Sun
13						1	2
14	3	4	5	6	7	8	9
15	10	11	12	13	14	15	16
16	17	18	19	20	21	22	23
17	24	25	26	27	28	29	30

Mai / May

NDL	E	T	K	N	R	L	P
#	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat	Sun
18	1	2	3	4	5	6	7
19	8	9	10	11	12	13	14
20	15	16	17	18	19	20	21
21	22	23	24	25	26	27	28
22	29	30	31				

Juuni / June

NDL	E	T	K	N	R	L	P
#	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat	Sun
22				1	2	3	4
23	5	6	7	8	9	10	11
24	12	13	14	15	16	17	18
25	19	20	21	22	23	24	25
26	26	27	28	29	30		

Juuli / July

NDL	E	T	K	N	R	L	P
#	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat	Sun
26						1	2
27	3	4	5	6	7	8	9
28	10	11	12	13	14	15	16
29	17	18	19	20	21	22	23
30	24	25	26	27	28	29	30
31	31						

August / August

NDL	E	T	K	N	R	L	P
#	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat	Sun
31			1	2	3	4	5
32	7	8	9	10	11	12	13
33	14	15	16	17	18	19	20
34	21	22	23	24	25	26	27
35	28	29	30	31			

September / September

NDL	E	T	K	N	R	L	P
#	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat	Sun
35						1	2
36	4	5	6	7	8	9	10
37	11	12	13	14	15	16	17
38	18	19	20	21	22	23	24
39	25	26	27	28	29	30	

Oktoober / October

NDL	E	T	K	N	R	L	P
#	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat	Sun
39							1
40	2	3	4	5	6	7	8
41	9	10	11	12	13	14	15
42	16	17	18	19	20	21	22
43	23	24	25	26	27	28	29
44	30	31					

November / November

NDL	E	T	K	N	R	L	P
#	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat	Sun
44			1	2	3	4	5
45	6	7	8	9	10	11	12
46	13	14	15	16	17	18	19
47	20	21	22	23	24	25	26
48	27	28	29	30			

Detsember / December

NDL	E	T	K	N	R	L	P
#	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat	Sun
48						1	2
49	4	5	6	7	8	9	10
50	11	12	13	14	15	16	17
51	18	19	20	21	22	23	24
52	25	26	27	28	29	30	31

Francesco Berlinghieri. *Geographia*. [Italice]. Cum additione Marsilii Ficini. [Firenze, Nicolaus Laurentii, ca 1480]. R XIIIa 82n (Ink. 10-11)

Renessansiaja humanistid täiendasid Aleksandria kuulsa geograafi Ptolemaiuse (u. 90-160) *Geographia*'t, lisades tema 27 kaardile uusi (*tabulae novae*). Need esitasid Ptolemaiusele tundmatuid maid või andsid juba tuntud maadele kaasaegse kuju. Berlinghieri (u. 1440-1500) itaaliakeelne värstöötlus Ptolemaiuse *Geographia*'st sisaldas juba 31 vaselõikes kaarti.

TÜ Raamatukogule kuuluvas Berlinghieri *Geographia*'s puudub tekstiosa, kaardiosas leidub kokku 45 kaarti kahest erinevast trükivariandist. Raamatu trükkal Nicolaus Laurentii (nimetatud ka Nicolò Todesco või Tedesco) rajas Firenze trükikoja hiljemalt 1476. aastal. Andes küll välja ka teoloogilist ja filosoofilist kirjandust, sai ta kuulsaks Dante *Jumaliku komöödia* esimese illustreeritud väljaandega (1481) ja Berlinghieri *Geographia*'ga.

Francesco Berlinghieri. *Geographia*. [Italice]. Cum additione Marsilii Ficini. [Firenze, Nicolaus Laurentii, ca 1480]. R XIIIa 82n (Ink. 10-11)

The Renaissance humanists enlarged the *Geographia* by Ptolemy (c. 90-160), the famous geographer from Alexandria, by adding the so-called new maps (*tabulae novae*) to his 27 maps. These depicted the countries that were unknown to Ptolemy or gave a contemporary form to the countries that were already known. Berlinghieri's (c. 1440-1500) Italian verse version of Ptolemy's *Geographia* contained as many as 31 engraved maps in addition to the text.

The copy of Berlinghieri's *Geographia* in Tartu University Library lacks the text part; the map part includes 45 maps from two different printed versions. The printer of the book, Nicolaus Laurentii (also Nicolò Todesco or Tedesco), founded a printing shop in Florence in 1476 at the latest. He also published theological and philosophical literature, but it was the first illustrated edition of Dante's *Divine Comedy* (1481) and Berlinghieri's *Geographia* that made him famous.

Koostanud Mare Rand, Kadri Tammur,
Moonika Teemus
Fotod Malev Toom, Meelis Lökk
Kujundanud Martin Nurm
Tõlkinud Sulo Lembinen
Toimetanud Andrus Allikvee, Marika Liivamägi
Produtsent Ilona Smuškina

W. Struve 1, 50091 Tartu
Telefon 7 375 702
Faks 7 375 701
E-post: library@utlib.ee
www.utlib.ee

© Tartu Ülikooli Raamatukogu

Compiled by Mare Rand, Kadri Tammur,
Moonika Teemus
Photos by Malev Toom, Meelis Lökk
Design by Martin Nurm
Translated by Sulo Lembinen
Edited by Andrus Allikvee, Marika Liivamägi
Produced by Ilona Smuškina

1, W. Struve st., 50091 Tartu, Estonia
Phone 7 375 702
Fax 7 375 701
E-mail: library@utlib.ee
www.utlib.ee

© Tartu University Library